

Interreg
Danube Region

Co-funded by
the European Union

Hátrányos helyzetű tanulók speciális fejlesztése, veszélyeztetett tanulók észlelése és bevonása fejlesztőprogramokba

TESLA I. workshop

Tartalom

1	Felvezető előadás	2
2	Workshop	3

Hátrányos helyzetű tanulók speciális fejlesztése, veszélyeztetett tanulók észlelése és bevonása fejlesztőprogramokba

A TESLA projekt keretében megrendezett I. Nemzetközi Workshop a Kárpát-medencei Tehetségnap nemzetközi konferenciájának részeként került megrendezésre 2025. március 29-én Budapesten, a Szent Margit Gimnáziumban. A workshop célja a középiskolai lemorzsolódás mérséklése volt, ennek keretében különböző tematikus csoportokban dolgoztak a résztvevők. Az egyik ilyen csoport a pályaaorientáció kérdéskörére koncentrált

- Szakmai moderátor: Dr. Székely-Trendl Fanni
- Moderátor: Zarándy Ágnes

Felvezető előadás

Dr. Székely Trendl Fanni felvezető előadásában a pécsi Wlislöck Henrik Roma Szakkollégiumban működő másfél évtizedes felsőoktatási gyakorlatot mutatta be, melynek legfontosabb üzenetei, tanulságai a következők voltak:

- A szakkollégiumban kialakult közösség, A diákok tanulmányi eredményei és sikerei alapján elmondható, hogy ez a kis közösség kedvezőbb lemorzsolódási mutatóval rendelkezik, mint a Pécsi Egyetem átlaga. Ennek magyarázata az alábbi sikertényezőkben keresendő:
 - **Közösség:** a szakkollégiumban kialakuló közösség az amúgy addigra igen sok nehézségen és akadályokon átjutott (*rezilienssé* vált) tanulók számára elfogadó, biztonságos teret ad, amely megerősíti őket identitásukban és önbizalmukban is.
 - **Felhatalmazás:** a kollégium vezetői nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy diákjaik lényeges szerepet kapjanak szakkollégiumi életük alakításában, azzal kapcsolatos döntéseket is hozhassanak.
 - **Fizikai tér:** a fiatalok számára inspiráló fizikai tér kialakítása, ahol mindennapjaikat töltik, támogatja a közösségépítést és a szakmai tevékenységet is. Mindemellett annak kialakításába is bevonják a diákokat.
 - **A család szerepe:** kiemelkedően fontos a diákok bevonása, megtartása, fejlesztése és további előmenetele szempontjából. Fontos, hogy a szülőket is partnerré tegyék az egyetemi tanulmányok ideje alatt.

- **Közös munka:** a diákok motivációját és teljesítményét is nagymértékben támogatja, hogy sok közös (elsősorban szakmai) projektben vesznek részt, melynek megvalósítását maguk tervezik meg és vállalnak felelősséget érte.

A felvezető előadás átvezetett a workshop központi kérdésévé: *hogyan lehetne a Wlisslocki Henrik Roma Szakkollégium pozitív tapasztalatait átültetni a fiatalabb – és egyben hátrányos helyzetben lévő – korosztály tehetséggondozásába?*

Workshop

Hogyan segíthetjük kifejezetten a hátrányos helyzetű diákok (és óvodások) tehetségének felismerését, gondozását és a tehetséges diákok megtartását?

Kiemelendők a *hátrányos helyzetű fiatalok* kapcsán azok a **problémakörök**, melyek akadályozzák a tehetség felismerését, kibontakozását, illetve felvállalását:

- ! A család és otthoni közösség kifejezetten nem támogató, visszahúzó ereje
- ! Az önbecsülés, önbizalom jellemzően alacsonyabb szintje
- ! A köznevelési rendszer és a gyermekvédelmi alapellátás egyes hiányosságai

A közösen elhangzott javaslatok mindegyike valamely fenti problémakörre reagál:

1. Család és otthoni közösség

Fontos megemlíteni, hogy a hátrányos helyzetű fiatal tehetségek kibontakozásának legfőbb akadályát általában az otthoni közösség jelenti, amelyre a támogató intézményrendszernek van a legkevesebb ráhatása.

- ✓ **Szünet:** gyakori jelenség, hogy mikor egy hátrányos helyzetű fiatal végzettsége egy vagy több szinttel is meghaladja szüleinek végzettségi szintjét, nagyon nehezen találunk vissza otthonukba, ún. *pszichés szakadék* alakul ki közöttük. Ilyen esetben a fiatal visszafogadásának céljából hasznos lehet, ha egy kis időt ad az otthoniaknak, hogy elfogadják az új helyzetet, és ebben az időszakban ideiglenesen a régi kerékvágásba visszazökkenve újra megtalálják egymást.

2. Önbecsülés, önbizalom

- ✓ **A „tehetség” kevésbé elitista megközelítése:** bár jól kidolgozott módszertana van a tehetség azonosításának és kategorizálásának, különösen a hátrányos helyzetű

célcsoportban, nagyon fontos annak az alapvető feltételezésnek a képviselete és érvényesítése, hogy „mindenki tehetséges valamiben”.

- ✓ **Reziliencia támogatása:** nagyobb mértékben jellemző a hátrányos helyzetű célcsoportra a reziliencia hiánya – „ha nem sikerül, nem csinálom”, miközben jellemzően több akadállyal kell megküzdjenek ahhoz, hogy tehetségüket érvényre juttassák. Ennek tudatosításában és a mindennapi élethelyzetekben való megerősítésében (lehet hibázni, többször kell próbálkozni, türelem szükségessége, stb.) a pedagógusoknak is nagy szerepe van.
- ✓ **Identitás megtartása - sorstársak kapcsolódása:** amennyiben hasonló (vagy egymáshoz kapcsolható) témában sikerül közös fórumba szervezni hátrányos helyzetű fiatalokat, segíthetik egymást identitásuk felvállalásában és megerősítésében, ugyanakkor nagyobb önbizalommal is gondolhatják tehetségüket.
- ✓ **Önkéntesség:** a (tehetséges) diákok önkéntesség keretében olyan helyeken tevékenykedhetnek, ahol számukra „ismerős terepen” vannak, hasonló hátrányos helyzetű fiatalokkal lehetnek. Ez megerősíti őket identitásukban, és az, hogy ők is *példaképpé* válnak, nagymértékben növelheti önbizalmukat.
- ✓ **A gyerekek sokkal jobban tudnak együttműködni, mint a felnőttek:** ennek az erőforrásnak minél nagyobb mértékű kihasználása a köznevelésben. Minél több közösség programba bevonni a diákokat, ahol saját feladatot, részt vállalhatnak az események megtervezésében. Mindeközben természetes módon bontakoztathatják ki, „használhatják” tehetségüket. A közösségi programoknak köszönhetően motivációjuk is magasabb lehet, valamint biztonságosabb közegben is érezhetik magukat.
- ✓ **Belső motiváció életben tartása, erőltetés mellőzése:**
 - **A kortárs közösség,** vagy egyéb külső hatásokra egy nagy tehetségnek is sokszor alábbhagy a buzgósága és látszólag csökken a motivációja. Fontos, hogy ne legyen a tehetsége túlerőltetve folyamatosan túl nagy elvárásokkal, néha lehet takaréklángon hagyni.
 - Előfordul, hogy bár egy gyerek **tehetséges** valamiben, igazi kiválósága egy kapcsolódó, vagy akár teljesen **más területen később nyilvánul meg.** Fontos ezeknek a jeleknek észrevétele, és a tehetséges gyereket hagyni, hogy kipróbálja magát más területeken is.

3. Köznevelés és gyermekvédelmi rendszer

- ✓ Különösen kisebb településeken a **gyermekvédelmi rendszer** gyakran nem működik teljes körűen, nincs információjuk a hátrányos helyzetben lévő családok helyzetéről, problémáiról, ahol tehetséges fiatalokat lehetne felkarolni. Ezeknek a hiányosságoknak az azonosítása lenne szükséges első lépésben, majd a lehetőségekhez mérten javítása.
- ✓ A hátrányos helyzetű célcsoporton belül különös figyelmet igényelnek a sajátos nevelési igényű (SNI) és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő (BTMN) gyerekek, akik között viszont gyakran megjelennek különleges tehetségek. Ahhoz, hogy ezeket a képességeket azonosítani, majd ápolni lehessen, kiemelt szerepe van a megfelelő

szakmaisággal működő **Pedagógiai Szakszolgálatok** támogatásának. A megfelelő diagnózis és fejlesztési támogatás döntő lehet egy tehetséges diák képességeinek kibontakoztatásában.

A dokumentum és a rendezvény a TESLA projekt részeként, az Interreg Duna Régió Program keretében, az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával valósult meg.